

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 10493

Tarih : 13.02.2025

10/2383

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Son zamanlarda Türkiye’de yürütülen tarımsal faaliyetlerde böcekleri ve yabancı otları yok etmek için kullanılan ancak uzmanlar tarafından çok zararlı olarak nitelendirilen, kimyasal bir zehir olan, pestisit kullanımı giderek artmaktadır. Bu durum ise insan sağlığını ve ekolojik yaşamı ciddi oranda tehdit etmektedir. Son günlerde sıklıkla, özellikle ihraç edilen tarım ürünlerinde, gümrüklerde Türkiye’den giden tarım ürünlerinde yüksek oranda pestisit kullanımının tespit edilmiş bu da ihraç edilen tarım ürünlerinin tekrardan Türkiye’ye iade edilmesine sebep olmuştur. Son günlerde Türkiye’ye iade edilen ihraç gıda ürünlerindeki artış dikkat çekerken, iade edilen ürünlerin imha edilmeden iç piyasaya sürüldüğüne dair iddialar sıklıkla dile getirilmeye başlanmış hatta sağlık açısından endişe verici boyutlara ulaşmıştır.

Bu bağlamda, tarımda kullanılan pestisit insan sağlığına zararları ve ortaya çıkardığı ekolojik tahribatın neler olduğu, aşırı pestisit kullanımı gerekçesiyle iade edilen ürünlerin hangi işlemlere tabi tutulduğu ve bu ürünlerin imha edilmeden iç piyasaya sürüldüğü iddialarının araştırılması, ayrıca tarımsal üretimde zehirli ilaç kullanımının boyutlarının neler olduğunun araştırılması ve bu konularda gerekli önlemlerin alınması için Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Nejla DEMİR

Ağrı Milletvekili

GEREKÇE

Son yıllarda kamuoyunda sıklıkla gündeme geldiği üzere tarım ürünlerinde pestisit kullanımının giderek arttığı ve bundan dolayı da gıda güvenliğinde ciddi sorunlarla karşı karşıya kalındığı ortaya çıkmıştır. İnsan ve çevre sağlığı için önem arz eden kimyasal madde kalıntılarının başında pestisitler gelmektedir. Pestisitler tarımsal üretimde çeşitli unsurlara karşı kullanılan zehirli kimyasal maddelerdir. Pestisitler tarım ilacı olarak da nitelenebilmektedirler. Ancak yoğun ve bilinçsizce kullanılan tarım ilaçları her yerde zehir saçmaktadır. Pestisit kullanımı sadece insan sağlığı açısından değil, doğada yaşayan tüm canlılar açısından da büyük riskler barındırmaktadır. Pestisit kullanılmasının bebek ve çocuklar başta olmak üzere insan sağlığı için ciddi riskler oluşturduğu, biyoçeşitlilik kaybına, toprak ve su varlıklarında kimyasal kirlilik sorunlarına yol açtığı belirtilmektedir. İnsan sağlığı açısından pestisit kullanılmasının yarattığı en önemli sorun pestisitlerin kullanım sonrası gıdalarda (özellikle de meyve ve sebzelerde) kalıntı bırakmasıdır. Özellikle tarımda kullanılan pestisit miktarı onlarca yıldır artmaya devam etmektedir.

Resmi rakamlara göre, tarım arazilerinde kullanılan pestisitlerin yol açtığı etkilerin son derece vahim olduğu, insanlarda ve özellikle çocuklarda sağlık sorunlarının yanı sıra ekolojik yaşamda telafisi mümkün olmayan sonuçlara da yol açtığı tespit edilmiştir. Örneğin böcek ölümleri, bitki kaybı, tükenen topraklar ve kirlenen sular bu sonuçlardan sadece birkaçıdır. Özellikle yurt dışına ihraç edilen çok sayıda sebze ve meyve pestisit (kimyasal zehir) nedeniyle geri gönderilmektedir. İhraç edilen ve kalıntı, zararlı, hastalık gibi nedenlerle sorun yaşanan ürünlerin yüzde 90'na varan oranda iade edilmesi durumunun vahametini ortaya koymaktadır. Son olarak Tunus'a ihraç edilen 2 bin 500 ton patates tespit edilen bir bakteri nedeniyle iade edilirken, Mersin-Tarsus ilçesindeki Taşucu Limanı'nda şu ana kadar 400 ton patates imha edilmiştir.

Pestisit kullanımına konu olan ve iade edilen ürünlere ilişkin iki farklı uygulama söz konusudur. Domates, çilek, kiraz, biber, salatalık ve benzeri yaş ürünler geri getirilmek yerine bulundukları yerde imha edilirken, kuru meyveler grubu olarak sayılan incir, üzüm, kayısı, fındık, Antep fıstığı ve baharatlar geri getirilmektedir. Türkiye'ye iade edilen ürünler tekrar elden geçirilip seçilmektedir. Aflatoksinli olanlar ayıklanırken bunlar ya tekrar satılmakta ya da ezme gibi farklı bir forma dönüştürülerek veya karıştırılarak farklı ülkelere ihraç edildiği ifade edilmektedir. Özellikle güvenli olmadıkları için geri gönderilen gıda ürünlerinin iç piyasada ihraç eden firmanın beyanıyla satışa sunulabilmesi endişe sebep olmaktadır.

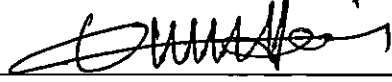
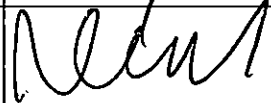
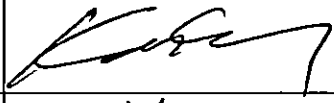
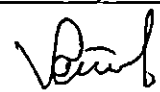
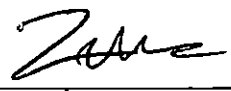
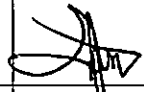
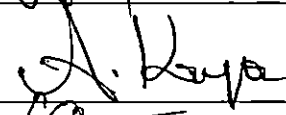
Türkiye Avrupa'ya gıda ihraç eden ülkeler arasında, Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen Gıda ve Yem için Hızlı Alarm Sistemi 2024 verilerine göre, pestisit nedeniyle en çok bildirim alan ikinci ülke olmuştur. Veriler, pestisit kaynaklı bildirimlerin yaklaşık %57'sinin ciddi riskli olduğunu göstermekte bu da gümrüklerden iade edilmesine neden olmaktadır. Çoğu yasaklı olan zehirli tarım ilaçlarının nasıl temin edildiği ve nasıl kullanıldığına ilişkin veriler de son derece yetersiz olduğundan gerekli önlemlerin alınması konusunda yetersiz kalmaktadır. İhraç edilen ürünlerin iade edilmesine ilişkin en yaygın geri gönderme sebepleri arasında; pestisit kalıntıları, mikrobiyolojik bulaşmalar, yasaklı maddeler, etiketleme hataları, beyan edilmeyen içerik ve yabancı madde yer almasıdır. Avrupa Birliği'nin Gıda ve Yem İçin Hızlı Uyarı Sistemi RASSF'nin Şubat 2024 verilerine göre ihraç edilen 34 üründen

18'i gümrükte iade edilmektedir. İade oranlarına göre her beş iade ürününden birisi Türkiye'ye aittir. Tarım ve Orman Bakanlığı hem ihraç edilen hem de iç piyasada tüketilen ürünleri normal şartlarda denetlemektedir. Ancak bu denetimler ne şeffaf bir şekilde yapılmakta ne de sonuçları paylaşılmaktadır. Örneğin tarım bakanı yaptığı son açıklamada; *"üretim aşamasından tüketime kadar tüm tedarik zincirinde son 3 yılda 250 bin pestisit denetimi yapıldı. Ülkemizde pestisit kalıntı oranı son 3 yılda yüzde 35 azaldığını"* ifade etmiştir. Ancak hangi oran üzerinden yüzde 35 azaldığına ilişkin ayrıntıları paylaşmamıştır. Dolayısıyla kamuoyu bu benzeri açıklamalardan dolayı güven değil, aksine endişe duymaktadır.

Konuya ilişkin Greenpeace Türkiye Gıda Kampanya Sorumlusu Duygu Kural; *"Türkiye'nin Avrupa'ya gönderdiği gıdalardaki pestisit kalıntısına dair verileri biliyoruz. Ne var ki ülke içindeki pestisit analizleri açıklanmıyor. Tarım ve Orman Bakanlığı, pestisit kalıntısının önlenmesi amacıyla Kalıntı Eylem Planı uyguladığını, denetimler gerçekleştirdiğini açıkladı. Ancak yapılan denetimlerin etkin ve şeffaf yapılmadığı özellikle ihraç edilen ürünlerde yasaklı ilaç kalıntılarının çıkmasından da açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bakanlık, sağlığı tehlikeye düşürecek gıdalar ile taklit veya tağşiş yapılan gıdaları da anlık olarak duyuruyor. Ancak yapılan denetimler, eylem planlarına rağmen pestisit analizlerine dair sonuçlar hiçbir şekilde açıklanmıyor"* ifadesiyle Tarım ve Orman Bakanlığı'nın süreci şeffaf bir şekilde yönetmediğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle yurttaşlar haklı bir nedenle *"geri gönderilen bu ürünleri bize mi yediriyorlar?"* sorusunu sıklıkla sorma ihtiyacı duymaktadırlar.

Bunun yanı sıra gıda güvenliğine ilişkin alınmayan önlemler ve yetersiz denetimlerden kaynaklı olarak son dönemlerde sahte içkiden dolayı yaşanan ölümler endişe verici boyutlara ulaşmıştır. Sahte içki nedeniyle Ankara'da hayatını kaybedenlerin sayısı 38'e yükselirken, 32 kişinin tedavisi ise yoğun bakımda devam etmektedir. İstanbul'da ise resmi verilere göre 14 Ocak-6 Şubat tarihleri arasında sahte içkiden kaynaklı 70 kişi hayatını kaybetmiştir. Sahte içkiden sebebiyle hastaneye başvuran sayısı ise 150'yi geçmiştir.

Bu bağlamda yukarıda özetle ifade edildiği üzere etkin yapılmayan denetimler ve tarım ürünlerinde bilinçsizce ve yoğun bir şekilde pestisit kullanımı insan sağlığı ve ekoloji üzerindeki tahribatı her geçen gün daha da artmaktadır. İhracat ürünlerinin sınır kapılarından geri iade edilmesiyle birlikte pestisit kullanımı tekrardan önemli gündemlerden birisi haline gelmiştir. Yasaklanmış tarım ilaçlarının piyasada kolaylıkla satılıyor olması özellikle araştırılması gereken bir konudur. Bütün bunlarla birlikte tarım ürünlerinde pestisit kullanımını engellemek için ne gibi önlemlerin alınabileceği, pestisit kalıntılarından dolayı iade edilen ürünlerin hangi işlemlere tabi tutulduğu ve iade edilen ürünlerin imha edilmek yerine iç piyasaya sürüldüğüne ilişkin iddiaların araştırılması ve bu konuda gerekli önlemlerin alınması için meclis araştırma komisyonu kurulması elzemdir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	G. Otlı
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4			
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DIYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	Ö. Sakı
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	A. Doğan
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK	DIYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DIYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	